

[Пројекат Растко](#) : [Пољска](#) : [Уметност](#)

Стојан Новаковић

Леђан град и Пољаци у српској народној поезији. [*][1]

Летопис Матице српске, књ. 120 (1879), стр. 159–174.

У Archiv-u für slavische Philologie II, 623 спомиње се **Леген град** у једној приповеци саопштеној у чланку Aus dem südslavischen Mdrchenschatz, и издалац је "Архива" додао под линијом белешку, којом се дотиче питања, где је **Леген** или **Леђан** град српске и бугарске народне поезије. Одбијајући мисао на Млетке по томе што су Млеци били веома познати по правој имену своме, В. Јагић помиње не би ли се Леђан град могао довести у везу с мађарским **legény**, Bursche, Junggeselle, Soldat.

Питање о месту **Леђана града** досад је већ неколике занимало. И сам сам скупио о њему неколико бележака, те сам их рад овом приликом и другима објавити.

Да се на Млетке мисли, могла би дати повода само најглавнија песма у којој се **Леђан** спомиње, а то је песма народна о женидби Душановој. Да се то мишљење одбије довољан би био само онај разлог, који је у горе поменутој noti у "Архиву" II, 623 истакнут, и који довољно спречава мешање Леђана и Млетака, те нас упућује, да Леђан негде на другој страни од Млетака тражимо. Но к томе разлогу може се још додати и једно сведочанство саме народне поезије, које га јако потврђује. У "Вили" 1866, 425, саопштена је песма о **Петруши девојци, ћери краља од Леђана**, где се, међу разним просиоцима те девојке, наводи "**некакав од Млетака Марко**". Ту, дакле, сама народна поезија јасно држи ова два места за посебна и не допушта мешати их једно с другим.

На мађарско **legény**, а преко тога на Мађарску и Мађаре држим да се већ и за то не може мислити што су Мађари са својим именом, као први суседи Србима са севера, исто онако добро познати као и Млеци. Којим се дакле разлогом одбијају Млеци, тим се истим и из истог узрока морају одбити и Мађари.

Главно место, у коме се помиње **Леђан**, долази баш у песми о женидби Душановој, Вук II, бр. 29, у којој је сачувана нека стара прича која се у више варијаната и на разна имена пева међу Србима и Бугарима. Ради лепоте и знатности песме саме и ради Душанова имена и помена одавна се тражило где је место из кога се, по тој народној традицији, Душан, најсилнији цар српски, оженио. И. Руварац, први који је народну нашу поезију с литерарно-историјске стране разматрао,^[2] дошао је у своме разматрању и на ову песму, и у њој на **Леђан град** ("Седмица" 1857, 51), те је и о месту Леђана града изнео како белешке из дотадашњих писаца, који су се о њему бавили, тако и своје нове комбинације. Тим његовим белешкама и ја ћу се овде послужити.

Некаки **краљ леђански** спомиње се већ у српским летописима. Тако. названи Бранковићев летописац (у Arkivu za jugoslav. poviestnicu III, 11) има овако једно место: Indignatus igitur Dragutin abit ad socerum suum Vladislavum, Regem Ungariae, narratisque omnibus pervicit, ut Vladislaus magnum exercitum genero sno daret et a fratre suo Rege Ledianensi (lědianskago krala) accepit quoque exercitum et pergens ad fratrem suum etc. Пејачевић, употребивши тога летописца у својој Hist. Serb, пише на стр. 219: Ledianornm nomine, opinor, Lithuanos intelligi, quorum fortasse pars aliqua sub fratris degebat regimine. П. Ј. Шафарик (Wien. Jahrb. V. 55.) пе слагаше се с Пејачевићем, али нигде не каза, где би он сам мислио да се може налазити

Леђан град. И Копитар одбијаше мишљење Пејачевићево, а мишљаше да Леђан ваља тражити негде јужно или западно од Призрена. Има једна белешка (ако јој само смемо толико вредности приписати) народне традиције и локализације, забележена од писца који је радио позније од свију горе поменутих и не знајући за њихов посао, белешка по којој се та народна локализација Леђана најбоље подудара с мишљењем Копитаровим. Јуришић у својој књизи "Дечански првенац" (Н. Сад 1852.) спомиње град **Лешок** у Пологу (недалеко од Тетова, југоисточно од Призрена, на горњем Вардару) и напомиње, како за тај град "говоре да је јелински, но многи посведочавају, да се ово зове град Леђен, премда у народним песмама стоји: 'у Леђану граду латинскоме'". У мојој рас-прави о "Земљишту радње Немањине" (Годишњица Чупићеве задужбине, I, 215—216) ја сам посведочио да тај Јуришићев **Лешок** није ништа друго него **Лѣшьскъ** наших домаћих извора о Стеф. Немањи. Може бити да му Јуришић ни име није добро записао, и да му се право име и сад још подудара с првашњом формом. Ако се, дакле, ова белешка и могаће приписати народној традицији и локализацији, моћи ће се ставити тек у сасвим позно доба, и не може ништа одлучивати.

Испитавши све ово, И. Руварац се приклонио мишљењу Пејачевићеву да краљ од Леђана није ништа друго него краљ од Литве, те по томе да је Леђан — Литва. У потврду овакога свог мишљења позивао се нарочито на једно место у С. Милутиновића "Пјеванији", Лајпциг 1817, на песму под бр. 72, где се читају ови стихови:

Подиго се од Леђана краље
 преко Љечке и преко Пољачке,
 преко Турске и прено Каурске,
 и отишо кроз земљу Харапску,
 изишао у земљу Ђурђију,
 запресио у краља ђевојку.

Осим тога истицао је мишљење, да би се спомен Литве у народној нашој поезији могао доводити још из доба становања нашег народа на северној страни Карпата, што би такође помагало осталим већ наведеним разлозима.

То су различита мишљења која су досад изнесена о питању: где је **Леђан град** наше народне поезије.

Најозбиљније од њих, мишљење И. Руварца, упутило се, како видимо, **к северу**. Није на другу страну отишао ни покушај В. Јагића, који мало више поменух и који је и овом чланчићу повода дао. Држећи овај **правац** као нешто стално, оставићу најпре места из народних песама зато што му се ниједно не противи. Горе поменути цитат из Милутиновићеве "Пјеваније" не само да се свему томе такође не противи, него је он управо и био једна од главних побуда, које су И. Руварца одлучиле да брани и новим доказима поткрепљује оно што је мислио још Пејачевић. Друга једна народна песма, штампана у "Вили" 1866, 425, пева "краља од Леђана" и у њега "Петрушу девојку", са које краљу досадише просиоци, те јој он и говори:

"Бирај, ћери, кога теби драго,
 вољ' ти краља, вољ' ти ђенерала,
 вољ' т' од мора доброга срдара,
 или, ћери, од Млетака Марка.

Кћи на то одговара, да она тога неће ниједнога, а да би утишада оца, говори му:

"Ја тог, бабо, нећу ни једнога,
 већ ти бави орахову лађу

и у лађи тридесет весала,
 свако весло дрво шимширово
 и у лађи тридесет возара,
 још на думен Лазара возара,
 који може управити лађом
 усред ноћи, као усред дана
 и у лађи шеја свакојака,
 а при томе вина и ракије
 а највише перја окатога,
 да ја идем Стојном Биограду;
 чула јесам, казују ми људи,
 онде има Влаховић Стојане..."

Пошто је отац послуша, Лазар возар добије од девојке заповест да отисне од обале лађе и

он отиште од обале лађу,
 трећи данак Биограду дође.

Сестра јунакова, дошавши да захити воде, смотри прва чудновату лађу, врати се зачуђена
 кући и приповеди брату, шта је видела. Радознали јунак крене се, да собом види лађу;

у лађи га почасте и пићем успавају, те кад га је девојка Петруша таког видела, она заповеди,
 да се лађа отисне, и као и отуд, опет трећи дан стиже натраг Леђану.

Као што се види, песма се унеколико као варијанат наслања на песму Вукове друге књиге
 под бр. 101. "Женидба Будимлије Јова". У тој Вуковој песми **Јанок**ом се зове место одакле
 беше кћи краљева — **Јанок** дакле у њој долази на место **Леђана**. По смислу, дакле, и једно
 би и друго требало тражити северно или северозападно од Будима. У песми о Петруши
 девојци могао би **Стојни Београд** значити Stuhlweissenburg у Угарској, и тада би Леђан
 требало тражити три дана брођења уз Дунав; ако ли би **Стојни Београд** поменуте песме
 значио данашњи Београд у Србији, што није пишта немогућно по нетачној топографији
 народнога песништва, онда би се под Леђаном лако могао мислити Будим. Али би баш у
 нашој народној топографији било врло чудновато да и простији певач смеша та два места,
 пошто је Будим толико познат и из самих лирских песама, и пошто се кудикамо чешће
 помиње од Леђана.

Још има и трећа народна песма, у којој се помиње **Леђан**. У Срб. Летопису 1848, I, 102, има
 (на сву прилику из Бачке) песма, како је од Леђана бан потражио од Змај-деспота Вука коња
 и оружје бабово, па му запретио, да ће му дворе испалити, "стару мајку коњем потлачити,
 верну љубу у род оправити", ако му не пошље што је заискао. По савету материну Змај-
 деспот се с коњем и оружјем бабовим крене право пред двор од Леђана бана. Ту се најпре од
 његовог самог изгледа сви препадну, и бан од Леђана зачас изгуби главу, па се њему збуде
 све што је он Змај-деспоту Вуку претио. Овај помен Леђана долази у нашем тражењу места
 тога чудноватог града као неутралан, пошто не показује ничим на којој се страни тај град
 замишља.

Тога ради и опет нам не остаје ништа друго, него према указању напред наведених песама из
 Милутиновићеве "Пјеваније" и из "Виле" 1866. потражити Леђан негде северније или
 западније од Будима.

Стога би прво могла доћи на ред Руварчева хипотеза да је Леђан — Литва. Но она се мучно
 може одржати. Данас

је већ сувише мислити да су се у споменима народне поезије могле сачувати чак и

географске реминисценције из северних станишта пре него што су се Срби из њих у садашње своје земље доселили. И тога ради би се морао тражити Леђан у ближих нам северних народа — Пољака и Мађара, Тим путем сам и ја потражио разрешење овој загонечи, и видеће се, јесам ли омашио.

Миклошић у својој студији *Die slavischen Elemente im Magyarischen*, Wien 1871. под **leňъ*** стр. 39. помиње да се Пољак мађарски зове **lengyel**. У томе мислим да је корен нашем Леђану. У те се наше речи корен **Leň** јасно наслања на мађарско **lengy**, а наставак је обичан наставак за народе или становнике предела и провинција. Нема се дакле шта напоменути ради спољашњег облика речи, а исто тако није потребно доказивати да у српском језику има доста помађарених словенских речи које су у позније доба, у таком помађареном облику, из мађарскога узајмљене. Да је и име Пољака у старије време преко Мађара могло доћи међу масу српску, то се може и историјом потврдити, осим што таком мишљењу и иначе нема шта сметати. После крсташких ратова, за којих су Срби имали прилику да гледају како различити западни народи кроз њихову земљу пролазе, те су се сцене поновиле кад су настали угарски и аустријски ратови с Турцима. Први така већи рат јесте овај од 1443—1444 [3] где су у савезу војевали деспот српски Ђурађ Бранковић и угарско-пољски краљ Владислав, који је у борби с Турцима и живот свој изгубио. Летописац Бранковићев, издан у Архиву III, који је са српскога преведен, зове тога Владислава управо краљем Леђанином: *anno 1440 constitutus est in Ungaria rex Viadislav Ledianin*. Сигурно по том истом извору зове Владислава **краљем Леђанином** и Чед. Мијатовић у напред поменутој студији његовој. Њега и његових војника ради утврдило се тада у памети нашега народа име **Леђанин** и позније (пошто је прави смисао речи заборављен) **Леђан**. Од њега је после [настао] и **Леђан** град, бан од Леђана, пошто је помен тих догађаја у памети народној потамнео, те се име првашњега краља Леђанина почело мешати с другим догађајима и од имена народнога претворило се у име географско.^[4]

Напоследку време је да завршим, те да резултате сведем у овоме што иде:

Име **Леђана** за Пољаке, које је потекло из мађарске речи *lengyel* може се постањем својим поуздано везати за време краља Владислава **Леђанина**. Може лако бити да се на њ мислило, кад се у песми о женидби Душановој певао "латински краљ Мијаило у Леђану граду латинском". Позније је епитет **Леђанин**, нејасан по постању и корену свом, добио значење града, као што га видимо у самој песми о женидби Душановој.

Тога ради пренос старијих прича на Леђан град не може премашати почетак XVI века. Врло је могућно, да је тада ушао у поетске личности и сам цар Душан, јер се, како је познато, о њему у народној поезији готово ништа исторично не пева, него му је име понајвише стављено на место старијих имена. Ништа не смета мислити, да је психолошки за то био најудеснији управо моменат у почетку XVI века, кад се стара државна радња била већ умотала у сенку поетичности, и кад већ беше нестало људи, који су је очима познавали.

О свези наше народне поезије с војевањем Пољака против Турака, које је и могло дати повода уношењу Леђана у сасвим старије приче, говорићу ниже, у засебном чланку, а сад ћу часом прегледати места, на којима се Леђан помиње у бугарској народној поезији.

У бугарским народним песмама налазимо **Леген** и **Леан** наместо нашега **Леђана**. **Леген** спомиње се у збирци Миладиноваца "Български народни песни", Загреб 1861 на стр. 25 у песми 30 и на стр. 16 у песми 84. У првој је **Леген** — држава. Сама је песма она иста, коју читамо у Вуковој збирци књ. II на првом месту под насловом "Свечи благо дијеле", и тако место тога бугарскога Легена — у нас је **Инђија**, а песма је потекла из хришћанских уплива и књижевности средњега века. У другој је **Леген** — "град краља Латинина", који за ружна

сина тражи девојку, те је грађа песме без сумње она иста која је онако лепо опевана у једној од најдужих народних песама у "Женидби Максима Црнојевића" (Вук II, 624 под бр. 89). **Леан** — град спомиње се у бугарској народној песми штампаној у Kolu V, 44, у којој има нешто од скаске, што је у песми о женидби Душановој, само што је помешана с другим материјалом.

Све на једно узимљући — ако још не будем коју знатнију бугарску песму пропустио у рачун узети — ја држим да је ово име од Срба отишло Бугарима, и држим то већ и зато што га нисам опазио ни у једној песми бугарској с других страна изван северне Македоније. Тај пак предео везан је са Србима више него икоји други, ма да је и иначе додирних тачака и јединства међу српском и бугарском поезијом тако много! А пошто је **Леђан** међу Бугаре дошао позајмицом од Срба — разуме се да оно што је о том имену за Србе посведочено и за Бугаре вреди.

Мало више рекох, да ћу нарочито објаснити откуд су Пољаци у нашој народној поезији толико популарни, да је народни песник могао за Душана певати да се из Пољске жени.

Што је данас необично — у своје доба је могло бити веома обично. Кроз читаву борбу с Турцима од боја на Косову па до данашњег дана осведочено је политичко осећање српскога народа, да му је сваки драг који хоће на Турчина и који је вољан помоћи му да поврати слободу и независност. Историја може да покаже да су се овога ради у милости српскога народа мењали Угри, Пољаци, Аустријанци, и — у најновије време — Руси. С историјом би се потпуно слагала и народна поезија, кад бисмо је само могли имати хронолошки поређану с целом физиогномијом њеном свакога тога доба. Колико је из кога доба имамо после сачувану, она потпуно потврђује ову поставку. Угарски први борци с Турцима, нарочито Сибињанин Јанко, припадају међу најомиљеније јунаке наше, и песме о њима сачувале су се до данашњег дана. У тај круг песама, кад јо још био у потпуној својој крепости, припадали су и **Леђани** — Пољаци. Колико су Пољаци некад могли бити популарни међу Јужним Словенима, прекрасно показују оне симпатичне строфе које о њима пева Гундулић у своме "Осману" и које се не могу приписати самом Гундулићу, јер Гундулића у тим врстама више ваља сматрати као тумача народних осећања. Знаменити Србин XV века, Михаило Константиновић из Острвице,^[*] избавивши се Турака и јаничарске војске њихове у коју беше убројан, склони се у Пољску, и написавши пољски знамените мемоаре о свом времену, поста један од првих писаца на пољском народном језику, показавши уједно и у правопису и језику свога дела југословенско своје порекло. У своме чланку о народној поезији словенској, којег почетак изађе у Radu XXXVII В. Јагић на стр. 118 приводи једно место из пољског песника Мјасковског (1549—1622), које сведочи да су српски гуслари у његово време познати били по Пољској. Свеже су дакле међу једним и другим народом, према потреби и приликама онога времена, биле живе. Што се овим потврђује за световне људе, то не мање вреди и за духовне, који су по пољској држави ради њених православних поданика путовали. У једном рукописном зборнику примера за писање писама који је из XVII века, али је без сумње из још старијега преписиван, може се читати "питак на лешку земљу или Малу Росију)."

Лепо сведочанство за некадашње певање нашега народа о Пољацима јесу и познати стихови из Гундулићева "Османа", у коме се (пев. III) набрајају јунаци народнога песништва. Међу тим јунацима није један Пољак:

Просв'јетлит' се ј' у њих хај'о,
куд год св'јетли сунце жарко,
Свилојевић још Михајо
и Краљевић јунак Марко.

У њих јоште вас свијет пуни
глас, и бојна дјела слову
од Лауша, ки се круни
у Будиму и Кракову.

На велику у њих гласу
Шишман Батор јоште стоји,
да отманске војске расу,
кијех небројни бјеху роји.

У њих свака час расту у слави
сви пољачки краљи избрани,
Јагелони, Владислави,
Казимири и Шишмани.

То што се ови људи помињу уз имена јунака, као што су цар Стефан, Милош Обилић, Марко Краљевић, Сибињанин Јанко, итд. сведочи да су зацело и они некада били јунаци народне песме, али се у њој до данас нису могли одржати.

Па то све није још ишчезло ни из оне народне поезије која је у наше дане из уста народних купљена. У Срб. далм. маг. за 1851 на стр. 119 штампана је песма народна о "обновљењу Раванице." Њу је исписао Ј. Сундечић из уста певача Јована Кољибабића из Неретве. У тој се песми пева, како се са сабора народнога који се скупио око цркве Раванице на Косову опрема у Русију у **Петрибург** — самоук Лука, с намером да изради да се оправи црква Раваница и **седамдесет и седам**^[5] цркава по Косову. У том путу он долази прво Карабегу, који га упућује Богдан-бегу, а овај га опет упућује у **Пољачку**, где ће тек моћи добити праве упуте и савете за **Петрибург**. За тим се пева:

Оде Лука, оћера ђогина,
докле Лука у Пољачку сађе,
до Петрове пребијеле цркве,
у суботу у очи неђеље;
док ево ти седам ђенерала,
и пред њима Павле ђенерале,^[6]
уљегоше у бијелу цркву,
па се моле Богу великому.
Молише се Богу великому,
кад почеше излазит' из цркве,
чува Лука врата црквенијех,
сваког љуби у скут и у руку.
Кад излезе Павле ђенерале,
збори Лука, што гол љепше може.
Онда вели Павле ђенерале:
А! аферим, самоуче Лука,
хајде, сине, са мнома на конака.
Оде Лука на конака с њиме;
он га сједе собом уз кољено,
уз кољено собом на вечеру,
и ту Лука ноћу преноћио,
па ујутру рано уранио,
па се Лука к Московиви спрема.
Кад удара сабах и зорица,
кад ево ти седам ђенерала

на ракију к Павлу ђенералу;
 шећерли им каву дохранио,
 а иза ње жежену ракију,
 па им онда ситне књиге дава.
 Кад виђеше, шта им књиге кажу,
 онда они Луци бесједише:
 хајде, Лука, у сто добрих часа,
 кад се, сине, с Московије вратиш,
 даћемо ти седам мазги блага
 све у прилог Раванице цркве,
 нек се граде свеколике цркве, итд.

Да је оваких и друкчијих, правих песама о пољским витезовима било у српској народној поезији онда, кад је Пољска према Турцима и потчињеним Турској народима стајала у положају садање Русије, то је изван сумње, а може се и позитивно тврдити. Јака је потврда тој замисли оно што је напред написано о **Леђану** и краљу **Леђанину** — али се може наћи и таквих потврда, које су ближе истини и од самих најпоузданијих комбинација. Познато је да је дубровачка књижевна радња стекла лепих заслуга и за бележење народних песама, те да има зборника народних песама купљених трудом образованих Дубровчана још у XVII веку. Један таки рукопис, без записа, али сигурно не млађи од почетка прошлог [XVIII] века, оставио је Српском ученом друштву у Београду познати и за српство толико заслужни Дубровчанин, г. Медо, кнез Пуцић. Тачнији опис тога рукописа штампаће се на другом месту; овде сам рад само привести народну песму о смрти краља Владислава **Леђанина**, за кога народ већ певаше да је на Косову погинуо. Та ће песма, сад већ изгубљена из народног памћења у ком се још од почетка прошлог века извесно налазила, најбоље посведочити што је доде говорено о Пољацима у нашем народном песништву. Читаоци пак овога часописа, који нису имали прилике упознати се с већим збиркама народне наше поезије старијега облика, могу по овој песми познати како је некад изгледала наша народна поезија. Оригинал је писан латиницом, старим дубровачким правописом; а овде се штампа читање по изговору. Песма гласи:

Кад се краљу Владиславе на Косово отправаљаше,
 с' собом на бој вођаше сву л'јепу српску господу,
 и с' собоме вођаше слугу Јанка^[7] воеводу.
 И сједоше господа био објед обједоват'.
 Кад су били господа сред обједа господскога,
 из камаре ишета сестра краља Владислава,
 тер ми поче госпођа Угри-Јанку говорити:
 "Једа ти се ја могу, Угри-Јанко, умолити?
 "Ето ми се отправаљаш на Косово, равно поље,
 "и ето ми с' собом водиш брата краља Владислава;
 "чувај мени брата краља колик' твоје русе главе,
 "ер' није боја видио, ни на боју нигда био.
 "Ако мени сачуваш брата, краља Владислава,
 "хоћу тебе честита у твој живот учинити,
 "тебе, Јанко војвода, дјецу твоју након тебе!"

Али Јанко војвода краљици одговараше:
 "Тако мене, госпоје, не убио Бог велики,
 "ако буде краљ слушати мене, Јанка воеводу,
 "тер не буде слушати све охولة Угричиће,
 "колико се весело на Косово отправаљамо,
 "так' ћемо се веселиј' са Косова завратити;
 "то ли буде слушати све охولة Угричиће,

"нагледај се брата краља, ер га веће видјет' нећеш!"

И они се дигоше из краљева б'јела двора.
 Бјеху ти их Будимке по далеко испратиле.
 Ш њима у дружбу ишета сестра краља Владислава,
 о наруци посаше до три танахне махраме.
 И кад бјеше она дошла близу врата од Будима,
 тад' ми бјеше под краљом ухитила коња добра,
 тер' ми брату дарова танахну б'јелу махраму,
 и још поче дјевојка брату краљу говорити:
 "На ти, брате, махраму, биће теби од потребе,
 "којом ћеш се од труда, брате драги, утирати,
 "кад се будеш по Косову с врлијем Турцим' притјериват',
 "и нека се споменеш од јуначке сестре твоје!"
 Махраму је примио, л'јепо јој је захиалио.
 Пака бјеше под Јанком ухитила коња добра,
 тер' ми и Јанку дарова танахну б'јелу махраму,
 још ми поче опета Угри-Јанку говорити:
 "Чувај то ми брата краља, колик' твоје русе главе,
 "ер није боја видио, ни на боју нигда био!"
 Али Јанко војвода краљици одговараше:
 "Тако мене, дјевојко, не убио Бог велики,
 "ако краљу уз-слуша мене, Јанка воеводу,
 "са мношћем се весело са Косова завратити;
 "то ли краљу уз-слуша те охولة Угричиће,
 "нагледај се брата ер' га веће видјет' нећеш!"
 Пака бјеше под Секулом ухитила коња добра,
 и њему је даровала танахну б'јелу махраму, свому вјеренику.
 Махраму је примио, л'јепо јој је захвалио.

Малахно се бијаху од Будима одмакнули,
 коњ се краљу потиче у све ноге у четири.
 Он поче дозиват' слугу Јанка воеводу,
 тере, смућен у срцу, поче овако говорити:
 "Лоша ти ми коња даде у овему дугу путу,
 "али познам по коњу, да се нећу завратити!"
 Тада Јанко воевода св'јетлу краљу одговара:
 "Тако мене, господару, не убио Бог велики,
 "није коња бољег у храћењу у твојему,
 "ма не вјеруј у ништо, нег' у Бога великога,
 "нпучни су ови коњи у овем путу потицати!"

И на здравље дођоше на Косово, равно поље,
 шаторе су они вргли по Косову, бојну пољу.
 Поче краљу шетати по Косову, равну пољу,
 почеше му се под ногам' мртве главе подвртати,
 и поче краљу говорит' Угрин-Јанку воеводи:
 "А да ти сам за Бога, слуго моја, великога,
 "јесу ли ми кад годи ове главе живе биле,
 "тере н'јесу Косова дивнијем селим' населили,
 "дивнијем селим населили, манасти'јерим наградили?
 "Ово ти се заклињем, слуго моја, вјером мојом,
 "мислим поље Косово населити дивнијем селим',
 "дивнијем селим' населити, манасти'јерим' наградити!"
 Али Јанко војвода св'јетлу краљу одговара:

"Ово ми су, мој краљу, ове главе живе биле,
 "а још прије нег' буде ово сјутра прико по дне,
 "прије ти ће, господару, и твој живот омрзнути,
 "а нег' да ћеш Косово дивнијем селим населити!"

И кад се је за утра заб'јелила б'јела зора,
 поче краљу дозиват' слугу Јанка воеводу:
 "А да ти сам за Бога, Угри-Јанко, великога,
 "сву ноћ-ка је ноћас-ка, слуго моја, ведро било,
 "од куд ми су друмови гори сн'јегом запанули,
 "од куд ли је по Косову процавтјела дробна ружа?"
 Али Јанко воевода одговара св'јетлу краљу:
 "Нијесу ти сн'јеговим' гори друми запанули
 "да нити је по Косову процавтјела дробна ружа,
 "нег' оно се, краљу, б'јеле пусти турски факијели,
 "и ја ти сам сву ноћ-ке уходио турску војску.
 "Колико је велика војска краља Владислава,
 "три крат је још већа силнога Отмановића!"
 Али краљу Владиславе Угри-Јанку одговара:
 "Да што ћемо ми, Јанко, од нашега зла живота?
 "Ход'мо, Јанко, бјежати ка Будиму б'јелу граду!"
 Али Јанко воевода св'јетлу краљу одговара:
 "Нећеш тога, господару, за твој живот учинити,
 "за што ти је веле боље овди часно погинути,
 "нег' срамотно, господару, у Будиму господоват'.
 Тада краљу Владиславе Угри-Јанку одговара:
 "Д'јели, Јанко војвода, војску малу на велико,
 моја вјерна слуго,
 "и чини то од мене све што ми је теби драго!
 Л'јепо бјеше Угри-Јанко војску ону разд'јелио, —
 хваљен добар јунак,
 краља бјеше ставио на пашу од Романије,
 и највеће Угричића а с најмање врлијех Турак;
 црна бана Михајла иа пашу од Натолије,
 а Секула нетјака на седам санцак' Турака,
 сам се Јавко од'јели на таборе на цареве
 с највеће Турака, а с најмање Угричића.

Кад видјеше Угричићи, што је Јанко учинио,
 тад почеше овако св'етлу краљу говорити:
 "Није ти Јанко војвода добро војске разд'јелио,
 "ере ако Угрину на таборијех Бог поможе,
 "звати ће се разбој'ште њега Јанка воеводе,
 "а неће се, ријеше, зват' тебе краља Владислава."
 Како бјеше Угричиће св'јетли краљу разумио,
 тад ми поче говорит' слузи Јанку воеводи:
 "Ја ћу, Јанко, отити на цареве на таборе!"
 Тада Јанко воевода одговара св'јетлу краљу:
 "Од кад те је, господару, научида худа срећа,
 "немој, краљу, удрити на таборе на цареве,
 "докли к теби не дођом слуга Јапко воевода;
 "цареви су табори ограђени живијем огњем."

И бјеше се Владиславе Угри-Јанку обећао,
 да он неће удрити на цареве на таборе

докли к њему не дође Угрин-Јанко воевода.
 Јанко бјеше отиш'о на пашу од Романије,
 и бјеше му, војводи, на том боју Бог помог'о,
 пашу бјеше разбио, ни о чему оставио.
 Тад му листи дођоше од црна бана Михајла:
 "Помози ми, мој Јанко, тако теби Бог помог'о!
 У помоћ ми он дође црну бану Михајлу,
 Натољевце разбио, ни о чему оставио.
 Све то добро гледаху ти краљеви Угричићи,
 тер почеше овако Владиславу говорити:
 "Чеса чекаш, господару, па овему равну пољу?
 "Војску је Јанко разбио, ни о чему оставио,
 "и пош'о је у помоћ к цриу бану Михајлу.
 "Ход'мо, краљу, удрити на царева на таборе!"

И они су удрили на царева на таборе.
 Бјеше ти им од првице прискочила худа срећа,
 бјеху тада Угричићи од једнога погинули.
 Како видје краљ Владислав, што ли је и како ли је,
 тад ми листе написа Угрин-Јанку воеводи:
 "Помози ми, мој Јанко, тако теби Бог помог'о!
 "Или сада, мој Јанко, или веће никада,
 "ер' ти сада погинух на царевијех на таборих!"
 Али јоште не бјеше небог Јанко починуо,
 и у помоћ отиде к св'јетлу краљу Владиславу;
 ни ми нађе он краља, ни од краља обиљежје.

Тад' ми листе написа силному Отмановићу:
 "Поврати ми, мој царе, земљи овој господара,
 "ево ти се заклињем, Угри-Јанко, вјером мојом,
 "ако мени не повратиш св'јетла краља Владислава,
 "хоћу теби таборе живијем огњем попалити!"

Али то ми цар честити Угри-Јанку одговара:
 "Ово ти се заклињем, Угри-Јанко, вјером мојом,
 "Ако мени не повратиш св'јетла краља Владислава, [!]
 "нег' сам свеђер говорио ја мојијем јаничаром,
 "да ми руке не ставе на кољено племенито;
 "ал' сам чуо овако од мојијех војничара,
 "да т' је краљу Владиславе у каловијех погинуо,
 "а да сам га ухитио, ја бих ти га даровао".

Зловољно се вратио ка Будиму б'јелу граду
 Јанко воевода.
 Бјеше ти га краљица из далека замјерила,
 и бјеше се госпоја свему тему домислила,
 краљева сестрица,
 "тер' ми поче проклинат' Угри-Јанка воеводу:
 "То си сада дошао, другом веће и не дош'о,
 "који мени изгуби брата краља Владислава!
 "Колико ти, Угри-Јанко, ме велико говорење,
 "да ти мени сачуваш мога брата Владислава,
 твога господара."
 Али то ми Угри-Јанко краљици одговараше:
 "Немој мене, небого, тако жељно проклинати,

"ер' није моје кривице, да ј' Владислав погинуо,
 "да је краљу слушао, мене Јанка воеводу,
 "не би била, дјевојко, краља брата изгубила,
 "ни угарскијем побојом Отмановић дичан био,
 "нег' би главом цар његовом зам'јенио Владислава
 "и војска му сва његова од угарскијех рука пала;
 "ну је Владислав слушао те охولة Угричиће,
 "и цјећ свјета њихова изгубио русу главу
 "и угарску господу цјећ њихове охолости".

У овој старој песми измешани су догађаји, спомиње се и пева као главно лице краљ **Леђанин** и његова погибија — али се не истиче његова народност ни тим нити којим другим именом. При свем том песма је драгоцен доказ претпоставкама које смо напред истакли.

А свеколико нам разматрање и опет показује како би се народна поезија најбоље могла упоредити с реком која непрестано новим водама испуња своје корито све докле не усахне или ток не промени. У засушеном или остављеном кориту није могућно наћи ни чашу старе воде; нејасан траг у песку и облику корита сав нам је спомен, по коме јој историју можемо цртати. Таким је средствима и ова црта извођена!

НАПОМЕНЕ

[*] Текст доносимо у осавремењеној ортографији. – Нап. приређивача.

[1] Први део овог чланчића штампан је на немачком језику у Archiv-y für slavische Philologie III, 124—130. С

неким променама и с додатом другом половином овде се први пут српски штампа.

[2] У "Седмици" 1856—58" под псевдонимом **Вајунов**.

[3] Описао га је Чед. Мијатовић у студији о Ђурђу Бранковићу у "Отаџбини", а чланак о том рату штампан је у "Шумадији" 1876. у подлиску.

[4] Како лако од имена **народног** може постати име **географско**, па и **топографско**, показује овај цитат из једне нар. песме, штампане у Срб[ско-] далм[атинском] маг[азину] 1849, 101:

"Дворбу двори Јакшић Димитрије

у **Мађару граду бијеломе**

у онога бана **Мађарина**."

[*] Реч је о Константину Михаиловићу из Островице. – Нап. приређивача.

[5] И сад има у Косову народна традиција, како у планини Чичавици, која се стере Ситници дуж леве обале, западном страном Косова, имају развалине од седамдесет и седам манастира.

[6] За њ је Богдан-бег Луци говорио:

Он ће тебе свјетовати л'јепо,
 како хоћеш к Московији саћи,
 зна како је у краљице Павле,
 како хоћеш у краљице доћи,
 јер је Павле дворио краљицу,
 дворио је за седам година!

[7] У оригиналу је свуда Анко, Анка итд.